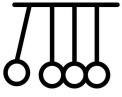

TURKEY'S UNHEARD VOICES

Uluslararası Ceza Hukuku: Savaş Suçları ve Soykırımın Yargılanması

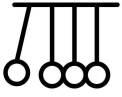
LAW

DENİZ TAMER

İçerik

- Uluslararası Ceza Hukukuna (UCH) Giriş
 - UCH'nin ciddi uluslararası suçların (savaş suçları, soykırım) ele alınmasındaki önemi
 - UCH'nin failere hesap sorulmasını ve mağdurlara adalet sağlanmasını temin etmedeki rolü
 - Uluslararası antlaşmalar, teamül normları ve kurumsal kararlarla UCH'nin evrimi
- UCH'deki Temel Kavramlar
 - Savaş Suçları
 - Tanım ve kapsam
 - Savaşın geleneklerine ve ahlaki değerlere aykırılıklar
 - İlgili hukuki çerçeveler: Lahey Konvansiyonu (1899, 1907), Cenevre Konvansiyonu (1949)
 - Uluslararası Adalet Divanı
 - Uluslararası Ceza Mahkemesi
 - Soykırım
 - Tanım ve kapsam
 - Ulusal, etnik, ırksal veya dini grupların kasıtlı olarak yok edilmesi
 - İlgili hukuki çerçeve: Soykırım Sözleşmesi (1948)
- Dava Takibi ve Hukuki Çerçeve
 - Savaş suçları ve soykırımı yargılama prosedürleri
 - Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC) ve geçici mahkemelerin rolü
 - Uluslararası sözleşmeler ve antlaşmalar altında yargılama süreci
- Savaş Suçları ve Soykırımı Yargılamada Karşılaşılan Zorluklar
 - Hukuki ve siyasi zorluklar
 - Hukuki yetki ve kanun uygulama sorunları
 - Uluslararası yargılamada devlet işbirliği
 - Hukuki kararların bağlayıcı niteliği
 - Uluslararası yargılama sistemlerinde karşılaşılan engeller
- Uluslararası Hesap Verebilirlik ve Adalet İçin Uluslararası Çabalar
 - Hesap verebilirlik ve adalet sistemlerinin güçlendirilmesi
 - Gelecekteki zulümlerin önlenmesi
 - Küresel adaletin ve uluslararası işbirliğinin teşvik edilmesi
- Uluslararası Ceza Hukukundaki Güncel Konular
 - Uluslararası Adalet Divanı (ICJ) ve Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC) kararlarının hukuki bağlayıcılığı
 - Farklı ülkelerdeki suçları yargılamadaki karışıklıklar

Abstrakt

Modern dünyamızda, Uluslararası Ceza Hukuku (UCH), savaş suçları ve soykırım gibi ciddi uluslararası suçları ele alırken, failere hesap sorulmasını ve mağdurlara adalet sağlanmasını temin etmede kritik bir rol oynamaktadır. Diğer hukuk dallarından farklı olarak, UCH, uluslararası antlaşmalar, teamül normları ve kurumsal kararlarla, özellikle Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC) ve geçici mahkemelerin kararlarıyla evrilmiş bir alandır. Savaş suçları, savaşın geleneklerine ve ahlaki değerlere aykırı olarak ciddi uluslararası ve askeri ihlalleri kapsarken soykırım, ulusal, etnik, ırksal veya dini bir grubun kasıtlı olarak yok edilmesidir. 1899 ve 1907 Lahey Konvansiyonu ile 1949 Cenevre Konvansiyonu altında savaş suçu olarak tanımlanan veya 1948 Soykırım Sözleşmesi uyarınca soykırım olarak kabul edilen her eylem, yargı ve adalet için dava konusu edilir. Bu suçların yargılanması, hukuki ve siyasi zorluklarla karşı karşıyadır; hukuki yetki, kanun uygulama yetkisi, devlet işbirliği ve bağlayıcılık gibi sorunlar söz konusu olmaktadır. Tüm bu engellere rağmen, uluslararası çabalar, hesap verebilirlik ve adalet sistemlerini güçlendirmeye, gelecekteki zulümlerin önlenmesine ve küresel adaletin teşvik edilmesine devam etmektedir.

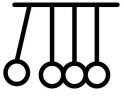
Bu rapor, savaş suçları ve soykırımı yargılamada hukuki çerçeveyi, tarihsel örnekleri ve güncel zorlukları, Uluslararası Adalet Divanı (ICJ) ve ICC'nin farklı ülkelerde yargılama yaparkenki hukuki bağlayıcılığını incelemektedir.

Uluslararası Ceza Hukukuna Giriş

Uluslararası Ceza Hukuku (UCH), ister bir diplomat, politikacı, sivil ya da iş insanı olun, uluslararası barışı, adaleti ve düzeni korumada önemli bir rol oynar. UCH, uluslararası ihlalleri daha büyük bir ölçekle ele almanın hukuki temelini oluşturur. Uluslararası suçlar, barışı, güvenliği ve toplumların refahını tehlikeye atar; UCH, suçluları sorumlu tutmak ve mağdurlara adalet sağlamak için hukuki bir çerçeve oluşturur. UCH'nin önemi, ulusal sınırların ötesinde işlev göstermebilmesinde yatmaktadır; suçların sınırları aşarak dünya barışını etkileyen suçların kovuşturulmasında uluslararası işbirliğini teşvik eder.

Uluslararası Ceza Hukukunun (UCH) ana amacı; savaş suçları, soykırım ve insanlığa karşı suçlar gibi ağır suçları işleyenlerin yargılanmasını ve davranışlarından sorumlu tutulmasını sağlayarak cezalandırılmamalarını engellemektir. Suçlu tarafları sorumlu tutarak, UCH, temel insan haklarının korunmasına yönelik uluslararası taahhüdü pekiştirirken adalet, eşitlik ve insan onuru gibi değerleri teşvik eder.

Zamanla kurumsal eylemler, teamül standartları ve uluslararası antlaşmaların bir karışımı, Uluslararası Ceza Hukukunun gelişimini etkilemiştir. Savaşın temel değerlerini ve düşmanlıklar sırasında sivillerin korunmasını belirleyen Cenevre ve Lahey Konvansiyonları gibi uluslararası anlaşmaların hazırlanması, önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir.

Uluslararası Ceza Hukukunun evriminde bunun yanı sıra, uluslararası teamül hukuku da önemli katkılar sağlamaktadır. Bu hukuk, sürekli devlet davranışları ve hukuki kararlar sonucu ortaya çıkar ve hem ulusal hem de küresel hukuki eylemleri etkiler. Uluslararası Ceza Hukukunun modern hukuki sistemlerdeki anlaşılması ve uygulanması, özellikle Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC) ve geçici mahkemeler tarafından verilen kurumsal kararlarla daha da güçlenmiştir.

En korkunç suçların bile hakkıyla cezalandırılmasını sağlayarak, Uluslararası Ceza Hukuku (UCH), modern dünyada adalet ve hesap verebilirliği ilerletmek için vazgeçilmez bir kaynak haline gelmiştir. UCH'nin sürekli evrimi, uluslararası toplumun hukuk düzenini korumaya, gelecekteki suçları engellemeye ve herkesin adil bir dünyada yaşamasını sağlamaya ne kadar kararlı olduğunu gösteriyor.

Uluslararası Ceza Hukukunda Temel Kavramlar

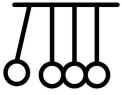
Savaş suçları, silahlı çatışmalar sırasında savaşın yasaları ve geleneklerine ciddi şekilde aykırı olan ihlallerdir. İnsanları hedef almak, sivil altyapıyı saldırmak, yasaklı silahlar kullanmak, savaş esirlerine işkence etmek veya insanlık dışı muamelede bulunmak ve savaş kurallarına aykırı olan birçok diğer yasaklı eylem bu suçlar kategorisinde yer alır. Bir çatışma sırasında bu tür eylemlere katılan veya bunlara yön veren herkes, silahlı kuvvetler mensuplarının gerçekleştirdiği eylemlerden daha fazlasını kapsayan savaş suçlarından sorumlu tutulabilir.

Savaş suçları, savaşın geleneksel kurallarına aykırı ihlaller içerir ve bu kurallar, doğrudan çatışmaya katılmayanları korumayı amaçlar. Bu geleneklerin yönetici ilkeleri şunlardır: savaşanlar ile siviller arasında ayrım yapma yükümlülüğü, kullanılan şiddetin askeri amaca orantılı olmasını sağlama ve gereksiz acı veya yıkıma yol açan eylemleri yasaklama. Bu üç genel ilke, "Ayrım", "Orantılılık" ve "İnsaniyet" olarak adlandırılan ilkelere dahil edilir.

Bu ilkelerin ihlali durumunda, örneğin sivillerin kasıtlı olarak hedef alınması, kimyasal silahların kullanılması veya işkence eylemlerinin gerçekleştirilmesi gibi durumlarda, bireyler hem hukuki normları hem de insanlığın temel ahlaki değerlerini zayıflatmış olurlar.

Savaş suçları ve soykırımların kovuşturulması, başlıca birkaç önemli hukuki çerçeve ile düzenlenir. Bunlar arasında 1899 ve 1907 Lahey Konvansiyonları, 1949 Cenevre

Konvansiyonları ve 1948 Soykırım Sözleşmesi bulunmaktadır. Bu antlaşmalar, sivillerin korunması, ihtilafların yürütülmesi ve soykırımın önlenmesi ve cezalandırılmasına dair kılavuzlar belirler.

2002'de Roma Statüsü ile kurulan Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC); uluslararası suçlar, savaş suçları, soykırım veya insanlığa karşı suç işlemekle suçlanan bireyleri

yargılamak için temel bir araç olarak hizmet eder. ICC, özellikle ulusal mahkemelerin suçlamaları açma konusunda isteksiz veya yetersiz olduğu durumlarda sorumluluğun garanti altına alınmasını amaçlar.

Bunun yanı sıra, esas olarak devletler arasındaki ihtilafları çözmeye odaklansa da, Uluslararası Adalet Divanı (ICJ) da uluslararası hukuku yorumlama ve uygulama açısından önemli bir rol oynar. Devletler, Soykırım Sözleşmesini ihlal etmekle veya savaş suçlarında yer

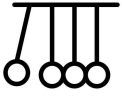
almakla suçlandığı durumlarda da ICJ kritik bir işlev görür.

Bu hukuki çerçeveler ve mahkemeler bir araya gelerek uluslararası hukuk altında en ciddi suçlardan sorumlu kişileri hesap verebilir hale getirmeyi amaçlayan kapsamlı bir uluslararası adalet sistemi oluşturur.

Dava Takibi ve Hukuki Çerçeve

Uluslararası hukuk kuralları çerçevesinde, savaş suçları ve soykırımın kovuşturulması, bu ciddi suçlardan sorumlu olanların hesap vermesini sağlamak amacıyla belirli bir yargı prosedürüne dayanır. Soruşturmalar, hukuki sürecin ilk adımıdır. Genellikle Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC), Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kuruluşların desteğiyle, yani geçici mahkemeler veya ulusal hükümetler tarafından başlatılır. Soykırım veya savaş suçları işlediği şüphesiyle haklarında soruşturma başlatılan kişiler, yeterli delil elde edilirse suçlanabilir ve davaları yargılanmak üzere mahkemeye sevk edilebilir. Suçluların adalet önüne çıkması, sanıkların haklarının savunulması, usul kurallarına uyulması ve adil yargılama ilkelerinin gözetilmesi sayesinde uluslararası normlara saygı gösterilerek sağlanır.

Ulusal mahkemelerin harekete geçme konusunda yetersiz veya isteksiz olduğu durumlarda, Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC), yalnızca savaş suçları ve soykırım değil, tüm uluslararası suçların kovuşturulmasında önemli bir araçtır. ICC, 2002 yılında Roma Statüsü ile kurulmuş olup, yalnızca bir devletin bu tür davalara müdahale etmeye yetkisiz

veya isteksiz olduğu durumlarda devreye gireceğini belirten uluslararası hukuk ilkelerine göre faaliyet gösterir. Mahkeme, devletler yerine bireyler üzerinde yargı yetkisine sahiptir. ICC'nin hukuki prosedürleri, tarafsız yargılamalar sağlamak, delillerin doğru bir şekilde analiz edilmesini temin etmek ve sanıkların kendilerini savunma fırsatına sahip olmalarını sağlamak amacıyla tasarlanmıştır.

Önceki davalarda, Uluslararası Ceza Mahkemesine (ICC) ek olarak, kitle suçlarını ele almak için geçici mahkemeler kurulduğu bilinmektedir. İki önemli örnek, Ruanda için Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTR) ve Eski Yugoslavya için Uluslararası Ceza Mahkemesidir (ICTY). Birleşmiş Milletler, 1990'larda Ruanda ve Balkanlardaki düşmanlıklar sırasında insanlığa karşı işlenmiş suçlarda yer almış, soykırım ve savaş suçları işleyenlere karşı yargı yöneltmek amacıyla bu mahkemeleri kurmuştur. Bu mahkemeler geçici nitelikte olup belirli tarihi olaylara odaklanmış ancak ICC ile benzer hukuki prosedürleri izlemişlerdir.

Bu duruşmaların ilk adımı, uluslararası sözleşmeler ve antlaşmalar tarafından belirlenen yargı sürecine göre sanıkların soruşturulması ve suçlanmasıdır. İddianame sonrası duruşmalar yapılır, bu süreçte savcılık delil sunar, sanığa adil bir savunma hakkı tanınır ve senaryoya bağlı olarak mağdurlara ifade verme şansı verilebilir. Genellikle uluslararası hukuk alanında uzmanlaşmış yargıçlar delilleri değerlendirir, suçlamalarla ilgili kararlar verir ve gerekirse cezalar, hapis cezası da dahil olmak üzere, verir. Çoğu durumda temyiz başvurusu mümkündür, bu da ek hukuki değerlendirmelere olanak tanır. Uluslararası hukuk, bu hukuki süreçleri kullanarak savaş suçları ve soykırımdan sorumlu olanları hesap verebilir kılmak ve bu suçların mağdurlarına adalet sağlamak için işler.

Savaş Suçları ve Soykırımın Kovuşturulmasındaki Zorluklar

Küresel düzeyde adaletin sağlanması, kovuşturmanın aşması gereken birçok hukuki ve politik engel nedeniyle daha da zorlaşmaktadır. Bu engellerin başlıca sebeplerinden biri, yargı yetkisidir. Uluslararası mahkemeler, örneğin Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC), yalnızca kendi yargı sınırları içinde davaları kovuşturabilir, bu da hangi mahkemenin veya

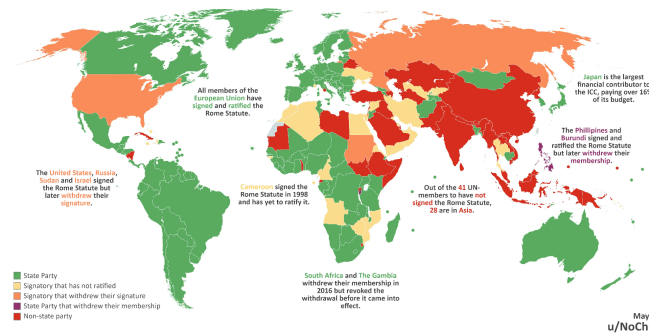
tribunalın bir davayı dinlemeye yetkili olduğu konusunda zorlu sorunlara yol açar. Özellikle suçların uluslararası sözleşmelere veya antlaşmalara taraf olmayan ülkelerde işlenmesi veya sanıkların taraf olmayan devletlerin vatandaşı olması durumunda bu sorunlar daha da karmaşık hale gelir.

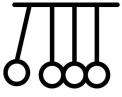
Siyasi ve hukuki çıkmazların yanı sıra, kolluk kuvvetleriyle ilgili sorular da çoğu zaman yanıtsız kalmaktadır.

Uluslararası ceza mahkemeleri, şüphelileri yakalamak ve teslim etmek için devlet yetkililerine bağımlıdır. Devletlerin uluslararası mahkemelerle iş birliği yapmayı reddetmesi

Which countries accept the International Criminal Court?

countries that have signed the Rome Statute

ve suçluları iade etmemesi gibi siyasi engeller nedeniyle birçok savaş suçlusu ve soykırım failleri, sahip oldukları siyasi güç veya servet sayesinde hâlâ serbestçe dolaşmaktadır.

Bu durum özellikle, suçlanan kişilerin devlet egemenliği tarafından korunduğu veya geniş çapta siyasi güce sahip olduğu vakalarda daha da belirgin hale gelmektedir. Uluslararası kovuşturma sistemlerinin başarısı büyük ölçüde devletlerin iş birliğine bağlıdır. Ancak, siyasi çıkarlar, diplomatik kaygılar ve ulusal güvenlik endişeleri sık sık bu iş birliğini engellemektedir.

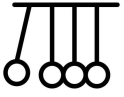
Bir diğer tartışmalı konu ise mahkeme kararlarının bağlayıcı olup olmadığıdır. Uluslararası mahkeme kararları, özellikle bu kararların ulusal çıkarlara aykırı olduğu düşünüldüğünde, bazı ülkeler tarafından tanınmayabilir veya uygulanmayabilir. Bu durum, Uluslararası Adalet Divanı (ICJ) veya Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC) gibi kuruluşların kararlarına hükümetlerin uymasını gerektiren uluslararası hukukun etkinliğini sorgulamakta ve adaletin küresel erişimini zayıflatmaktadır.

Son olarak, birçok engel arasında, delil toplama veya tanık kararları uluslararası düzeyde önemli ölçüde daha zordur. Güvenlik ve yetki alanı endişeleri nedeniyle bireyleri mahkeme duruşmalarına – fiziksel bir mekânda veya çevrimiçi olarak – katılmaya zorlamak daha güçtür. Ayrıca, soykırım ve savaş suçlarının kovuşturulmasına yönelik yasal çerçeveler sağlam bir şekilde oluşturulmuş olsa da bazı devletler uluslararası kararları uygulama yeteneğinden veya isteginden yoksundur, bu da cezaların tutarsız bir şekilde yürütülmesine ve uygulanmasına yol açmaktadır. Bu engeller, ulusötesi suçların kovuşturulmasında daha fazla uluslararası iş birliğine ve reforma duyulan ihtiyacın yanı sıra, tam küresel adalete ulaşmanın zorluğunu vurgulamaktadır.

Hesap Verebilirlik ve Adalet için Uluslararası Çabalar

Uluslararası toplum, savaş suçları ve soykırımın kovuşturulmasında adalet ve hesap verebilirliği iyileştirmeye yönelik girişimlere yüksek öncelik vermiştir. Suçluları sorumlu tutmaya yönelik önemli hukuki emsaller, önemli geçici mahkemelerin kurulması ile oluşturulmuştur. Ayrıca, ulusal mahkemelerin evrensel yargı yetkisini giderek daha fazla kullanması sayesinde devletler artık uluslararası suçlar için, nerede işlenmiş olursa olsun, bireyleri kovuşturma yeteneğine sahiptir. Küresel hesap verebilirlik mekanizmalarını daha da ileriye taşımak için bu hukuki çerçevelerin güçlendirilmesi ve uluslararası kararların etkili bir şekilde uygulanmasının sağlanması hala çok önemlidir.

Birçok diğer hedefin yanı sıra, uluslararası ceza hukukunun başlıca amaçları, kovuşturma dışında, gelecekteki vahşetleri durdurmaaktır. Birleşmiş Milletler (BM) ve bölgesel insan hakları otoriteleri gibi kuruluşlar, yalnızca hukuki mekanizmaların yetersiz olduğu gerçeğiyle kitlesel vahşetlere yol açan çatışmaların temel nedenlerini ele almaya çalışmaktadır. Savaş suçları ve soykırımı, gerçekleşmeden önce durdurmak için erken uyarı

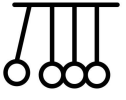
sistemleri, diplomatik müdahaleler ve barış koruma operasyonları hayati önem taşımaktadır. Ayrıca, insan hakları eğitimi, geçiş dönemi adaleti prosedürleri ve uzlaşma girişimlerini teşvik etmek, toplumların geçmiş suçlardan iyileşmelerine yardımcı olur ve gelecekte benzer suçlara karşı savunmalarını kolaylaştırır.

Uluslararası ceza hukukunun uzun vadeli sürdürülebilirliği, küresel adaletin ilerlemesine ve uluslararası iş birliğine bağlıdır. Hukuki işbirliğini geliştirmek, istihbarat paylaşımını sağlamak ve savaş suçlularının iade edilmesini kolaylaştırmak için devletler işbirliği yapmalıdır. Uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları (STK'lar) ve savunuculuk grupları, insan hakları yasalarının daha etkili bir şekilde uygulanması için baskı yapmaya devam ederken Roma Statüsü gibi antlaşmalar bu tür iş birliği için hukuki bir temel sağlamaktadır. Dünya toplumu, uluslararası iş birliği ve adalete olan bağlılık teşvik ederek gelecekteki suçları önleyebilir, hukukun üstünlüğünü savunabilir ve savaş suçları ile soykırımın başarılı bir şekilde kovuşturulup engellendiği bir geleceğe doğru ilerleyebilir.

Uluslararası Ceza Hukukundaki Güncel Sorunlar

Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC) ve Uluslararası Adalet Divanı (ICJ) ile ilgili bağlayıcılık meselesi, uluslararası ceza hukuku alanındaki en önemli endişelerden biridir. Her iki mahkeme de uluslararası adaleti korumada hayati öneme sahip olsa da, icra yöntemlerinde birkaç engel bulunmaktadır. ICJ, ülkeler arasındaki anlaşmazlıkları çözmekle sorumlu olup, hukuken bağlayıcı kararlar verir ve doğası gereği kararların uygulanması, mahkemenin doğrudan icra yetkisi olmadığı için devletlerin bu kararlara uymaya istekli olmalarına bağlıdır. Bir devletin ICJ kararını göz ardı etmesi durumunda, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) devreye girme yetkisine sahip olsa da etkili uygulama genellikle siyasi faktörler tarafından sınırlıdır. Ancak, ICC de tutuklamalar ve iade için devlet yardımlarına bağımlı olduğundan kararlarını uygulamada zorluk yaşamaktadır. Roma Statüsü, ABD, Çin ve Rusya gibi birkaç güçlü devlet tarafından onaylanmadığı için, ICC'nin uluslararası etkisi daha da azdır.

Birçok ülkede suçları takip etmenin zorluğu, bir diğer önemli engeldir. Uluslararası ceza hukukunun işlediği yapı parçalanmış durumdadır ve yetki alanı ile egemenlik üzerine yapılan tartışmalar, suçluları kovuşturmayı sıklıkla zorlaştırmaktadır. Soruşturmalar ve davalar, farklı hukuki sistemler, çelişkili ulusal çıkarlar ve siyasi baskılar nedeniyle engellenebilir. Bazı ülkeler, suçluların adaletten kaçmalarına olanak tanıyacak hukuki boşluklar yaratarak yabancı mahkeme kararlarını kabul etmeyi veya şüphelileri iade etmeyi reddederler. Ayrıca, savaş bölgelerinden delil toplamak ve tanık ifadeleri almak hala zorlayıcıdır. Sürekli şiddet, hükümetin kısıtlamaları ve misilleme korkusu; suçların düzgün bir şekilde belgelendirilmesini neredeyse imkansız hale getirmektedir. Bu zorluklar, uluslararası alanda tanınan ve pratikte uygulanabilir bir ceza adaleti sisteminin geliştirilmesi için süregelen çabayı gözler önüne sermektedir. Savaş suçları ve soykırımların etkili bir

TURKEY'S UNHEARD VOICES

şekilde kovuşturulması, hala uluslararası iş birliğini güçlendirmeye, uygulama sistemlerini iyileştirmeye ve siyasi engelleri çözmeye bağlıdır.